

X

DIVADLO PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ

nositel vyznamenání Za zásluhy o výstavbu

Alexandr Kiritescu

VOSÍ HNÍZDO

Poněkud vražedná komedie Alexandra Kiritescu nám představuje svérázného dramatika, drsného ironizátora své doby, jehož metodou je satirická analýza společenských poměrů. V jeho hře VOSÍ HNÍZDO se prolíná komedie s tragédií tak výrazně, že se tu často smějeme věcem vážným a často ustrneme nad smělým umístěním groteskní situace. Vše v této hře nasvědčuje tomu, že Kiritescu vládne nejen temperamentním divadelním talentem, ale že je též nesmiřitelným kritikem společnosti, vládoucí v Rumunsku ve třicátých letech, tedy v době, kdy autor své literární ambice začíná cílevědomě svěřovat divadelní scéně. Ví dobře o kom píše. Jeho dramatické postavy jsou trosečníky společenského zřízení, jehož existence je založena na brutálních vztazích mezi lidmi. Ve třicátých letech, kdy panství rumunských statkářů je podpíráno mravním kodexem, který je našemu autoru směšný a hrůzný zároveň - v těchto třicátých letech je jeho VOSÍ HNÍZDO neobyčejně odvážný, revoluční čin. Mohla mu spontánně aplaudovat jen ta nejlidovější část obecnstva. To znamená, že autor věděl velmi dobře pro koho píše. Silná ironie bez okázalého intelektualismu, zdánlivě naivní materiál příběhu, přesné realistické typy postav s důvěrně obecnstvu známým zázemím - to je materiál hry, jehož hodnoty přetrvaly do dneška.

Hra poskytuje divadelnímu souboru řadu výrazných, vděčných a zkušenou rukou napsaných rolí, které se střetávají v nezvyklých vztazích a prudce se měnících situacích. VOSÍ HNÍZDO nemá výrazného, typického hrdinu. Všichni ve hře jsou obětmi hry - to je v podstatě autorův závěrečný soud o příběhu, který nám předkládá. Přesto Kiritescu v postavě Anety Duduleanové výrazně obohatil výčet sugestivních realistických postav, které nám odkázala generace kriticky zaměřených meziválečných dramatiků. Je to postava výjimečná, originální svým temperamentem, zvláštní svým humorem. Vedle své »vzdálené příbuzné« polské paní Dulské je vybavena větší drsností a větším smem. Její sen o věčném trvání panství Duduleanů, tak osudově jí den po dni unikající mezi prsty, je smem někdejší mladé, ambiciózní ženy o moci nad malým královstvím, kterého se nechce vzdát. Ale nikdo z ostatních tak dobře necítí jako ona, že už není »královna«, že už hraje jenom její roli - že její sen zaniká a proměňuje se v namáhavou komedii.

Mladému obecnstvu našeho divadla budou připadat vztahy a problémy postav podivné, vzdálené - pravděpodobně komické. Budou se smát tomu, co je překonáno. Možná, že je ani nenapadne jak mnoho z těch vztahů, tak směšných, přetrvává. Že jsou stále vážným předmětem boje o nového člověka pro nové časy. Ale dost možná, že je to napadne, až se jednou střetnou v životě s podobnými jevy. No - a právě pro tu příležitost jsme se pustili do Kiritescova VOSÍHO HNÍZDA.

Saša Lichý

Překlad

Jarmila Gabrielová

Režie

Alexandr Lichý, nositel vyznamenání
Za vynikající práci

Výprava

Ivo Židek

Hudba

Jan Tomšíček

Představení řídí

Lída Naarová

Text sleduje

Jiřina Čížková

Hra má 4 dějství - přestávka po 2. dějství

ŠTĚPÁNKA RANOŠOVÁ
nositelka vyznamenání
Za vynikající práci

MILADA ALBÍNOVÁ

RADVANA HAVELKOVÁ

ARNOŠT BOROVEC

BLANKA MEIEROVÁ

JANA POSTLEROVÁ

MARIE VIKOVÁ

RENATA DOLEŽELOVÁ

BOHUSLAV ČVANČARA

OTAKAR JANDA

HANA TOMEŠOVÁ j. h.

JIRÍ ČAPKA

jako Aneta Duduleanová
majitelka veliké iluze a bývalá
držitelka mnohých realit . . .

jako Zoja,
její mladší sestra, která si
nenechá nic líbit a přesto je
na tom pořád hůř . . .

jako Lena,
její další sestra, chudá myška
z předměstí a nebezpečná
milovnice pohřbů . . .

jako lanache,
zbytečný vzdělanec,
tísňený hubenými
ženami a nervózně spravující
tučnou pozůstalost . . .

jako Coletta,
lanachova žena, naivně agresivní
měštká s modrou krví . . .

jako Vanda,
půvabný anděl, podle mínění rodiny
padlý. Ale není to tak docela.

jako Fräulein,
poněkud výstřední hospodyně
Anetina domu . . .

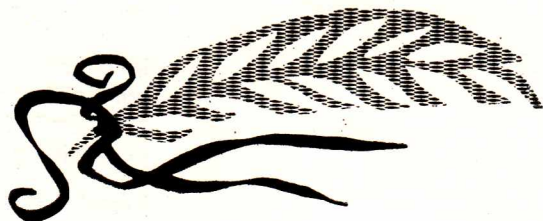
jako Margareta,
Anetina jediná dcera. Začíná se
podobat své matce, proto ji nenávidí.
Až k smrti . . .

jako Mircea,
Margaretin muž. Nicméně muž, s kterým
se nepočítá. Zajatec Duduleanů...

jako Georges Duduleanu,
Anetin prvorozený syn. Aneta ví,
že se taky nepovedl, ale nechce
si to připustit - Georg je tak
atletický . . .

jako Zemfira,
služka, která by nikde jinde
nedostala místo . . .

jako Christea,
podomek, který nemá, co by řekl.

EPITAF

Aneta Duduleanová zemřela nedávno. Přežila vlastně všechny, i ty nejmladší členy své rodiny. Toužila je přežít. Ani nevíme, co všechno chtěla přežít. Jisté je jedno: zemřela uprostřed podivného, monotónního snění v troskách statkářského domu, který už jaksí překážel moderní výstavbě slibně se rozvíjejícího venkovského městečka. Popa k ní museli zavolat až z Bukurešti. Zpočátku jí připadal příliš mladý. Táhlo mu teprve k šedesátce a jí už ke stotřem. Uprostřed obřadu spadl se stropu kus omítky, pleskl na koberec, úlomek cinkl o cínový džbán. Pop právě jedl postní rybu, lekl se a zaskočila mu kost. Aneta otevřela oči, usmála se a řekla: To je zvláštní. Dnes poprvé jsem sentimentální . . .

Na Anetině náhrobku, který jakoby se křčil mezi ostatními kameny Duduleanů, je na rozdíl od jiných poměrně pravdivý nápis: ANETA DUDULEANU bude žít věčně v naší paměti.

Hrátky s názvy

VOSÍ HNÍZDO předního rumunského dramatika Alexandra Kiritesca má několik názvů. Původní je již uveden. Pod tímto názvem hra však nikdy nebyla hrána. Svou premiéru v bukureštském Národním divadle měla ve třicátých letech našeho století pod názvem »Dobré duše«. Později dostala dokonce název »Kleветnice«. My ji chtěli nazvat »Vraždička«.

Proč ta ekvilibristika s názvy? Název hry do jisté míry prozrazuje názor autora na výklad tématu, který ve svém díle chtěl zpracovat. Název autora je jedna věc a názor inscenátorů druhá. Název inscenátorů je do jisté míry určován společenským klimatem doby, ve které pracují. Obzvláště pak hry společensko kritické leckdy provází nejen změněný název, ale i posun výkladu, záměrů a vyznění hry. Jeden příklad z historie. Molière napsal Tartuffa, ale všichni pokrytci a svatouškové té doby, spustili pokřik a zapříčinili, že hra byla zakázána. Molière tedy posunul její společenský záměr a dokonce ji i přejmenoval na Podvodníka. Ale ani pak nebyla povolena k provozování a tak byl pohřben Podvodník a zachráněn Tartuffe.

Třicátá léta byla i v Rumunsku ve znamení společenských proměn. Nástup fašismu neobešel ani tuto z velké části agrární zemi. Prudký vzestup kapitálu a buržoazie zaháněl statkářsko měšťanskou společnost do izolace, kde se musela bránit rozpadu rodových statků, majetku a vstřebávání nastupujícím průmyslovým kapitalismem. Tato izolovanost od okolního světa přeměnila statky v tvrze a vedla k izolaci lidí. To vytvořilo mohutné a výživné podhoubí pro skutečné tragédie. Jejich počátkem bývala většinou absolutní ztráta hodnot v mezilidských vztazích. A tak se z každé takové tvrze stalo »vosí hnízdo«, připravené ubodat k smrti každého, kdo by chtěl ohrožit poslední zbytek jejich existence. Z toho se dá snadno pochopit, proč hra musela být ve své době přejmenována na Dobré duše, sice v uvozovkách, ale přece jenom neodhalující tak přímočaře kritický názor autora na tento společenský jev. Později ani tento název neobstál a hra se stala bezzubou komedií »Kleветnice«.

Proč ale ten náš počáteční záměr nazvat hru »Vraždička«? Protože v ní jde o takovou malou vraždičku, která by asi před porotou neobstála. Tento název se nám zdál nakonec příliš senzační a zjednodušující a tak jsme se pietně vrátili k původnímu názvu.

ČESKOSLOVENSKÁ PREMIÉRA
SEZÓNA 1973-1974

29. sezóna — Program Divadla Petra Bezruče v Ostravě — Umělecký ředitel Ladislav Knižátko — Dramaturg
Ivan Taller — Výtvarná spolupráce Otakar Schindler — Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., Olomouc,
provoz 22, Holarova 14, Ostrava 1.
Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha

Cena 1,80 Kčs